

సంప్రదుపంజెం

-పసునూరి రవీందర్

సావు అయిపోయినంక ఇంటికి చేరేటాల్లకు బాగ పొడ్చుపొయింది.

తానం జేసి ఇంట్లు కూసున్నా:

ఇంటిల్లాదులమంతా శానా బాధలున్నం.

సావుకాడ నేను సూశిన సంఘటనలు నన్ను మరింత కలవరపెట్టినయి.

మాదిగవాడంతా పదావు పడ్డది. పనుల్లేవు. ఎవుసం ఎన్నడో ఎనుకపట్టు పట్టింది. చేసిన్నాడు కూలీ. కూలి దొరికిన్నాడు మెతుకు. ఏదిలేనినాడు బాధకొద్ది తాగుడుకు మరిగిప్రు. అందులో పెండ్లికాని పోరగాళ్ల కాంచి, కాటికి కాళ్లు సాపిన మునలోల్ల దాకున్నరు.

పీనిగెను పాడెకెత్తినంక, పావునేరు తాగసీకి పైసలియ్యమని వాళ్లు వీళ్లని తేడాలేదు. సుట్టులల్ల ఎక్కువమంది ఎంటపడ్డరు. అట్ల వాళ్లకిచ్చుకుంట ముందుగాల్సే బొందలగడ్డకాడికి చేరిన.

సుట్టుపక్కల ఊళ్లనుండి మొదలు దూరమున్నేల్ల వరకు అందరొచ్చిప్రు.

నాతోపాటు బొందకాడికి సదుముకుంటొచ్చిన మా కొమ్మయ్యమామ అప్పటికే జెర ఏసినట్టున్నదు.

వంకరొంకర నదుస్తందు. మాట కూడ కొంచెంకొంచెం తత్తరపోతంది.

కానీ నేనంటే ఏదో గౌరవం. అందుకే తిక్కతిక్క చెయ్యుకుండ కంట్రోల్ చేసుకుంటున్నదు.

మా మామలల్ల కొమ్మాలు మామే చిన్నోడు. కాకుంటే నాకంటే ఓ పది పన్నెందు ఏండ్లు పెద్దోడు.

నాతో చెప్పితే పొగడ్త అయితదనుకున్నదేమో...పక్కపొంటి ఉన్నాయినతో “మా అల్లుడు అంతదూరం పట్టుం నుంచి ఒస్తడనుకోలే”అన్నదు.

నాకర్రమైంది. అది పాయిరంతో కూడిన కితాబ్ అని.

“ఏ రాకుంటెట్ల మామ. మన భానదాన్ల మనిషి సచ్చిపోతే రాకుంట పాణం ఊకుంటాడె అన్న.

దాంతోటి మా మామకు నా మీద ప్రేమ పొంగుకొచ్చినట్టున్నది..

“నా అల్లుడు...బంగారమయ్య”అని నా చెయ్యిని చేతులకు తీసుకొని మొక్కుతున్నట్టు నొసటికి అద్దుకున్నదు.

“గదేమున్నదిలేయే..”అని మామను హత్తుకున్న.

విడిపడ్డంక...“అల్లుడా నాదొక్క కొరిక ...నువ్వ ఏమనుకోవర్డ”న్నదు.

“చెప్పు మామ...నన్ను చిన్నప్పటి సంది ఎత్తుకోని తిప్పినోనివి. నీ మాటకాదంటనా...” అని భరోసనిచ్చిన.

ఇగ కొమ్మాలు మామకు నా మీద మరింత ప్రేమ పొంగుకొచ్చింది..

“అయ్యా రేపటిదినం... నేను సత్తె కూడా, మీరందరు రావాలె. నా సావు కూడా ఇట్ల మంచిగ చెయ్యాలే”అన్నదు.

“అరె అట్లంటవేంది మామ, ఎందుకంత మాటలంటవే?! నీయవ్వ నువ్ అప్పుడే ముసలోనివైనవానే. తాత అసాంటింది మంచిగున్నదు. కట్టెకూడా పట్టుకోకుంట నడుస్తున్నదు. నీకేం కొంపమునిగిందని సావుగురించి మాట్లాడుతున్నవ్” అని ప్రేమతోటే తిట్టిన.

“ఏమో అల్లుడా ఎవ్వనిపానం ఎప్పుడుపోతదో ఎవ్వలకెరుక చెప్పు” అని ఏడుస్తున్నటే అన్నదు.

ఇంట్ల కూసున్న నాకు ఇట్ల కొమ్మాలు మామ మాటలు యాదికొస్తంటే మనసంతా బరువుగ మారింది.

సావుకాంచెల్లి అప్పుడే వచ్చినోళ్ల ముచ్చుటపెడుతున్నరు...

ఆకిట్ల కూసున్న మా పెద్దయ్య, పెద్దవ్వ మాటలు ఇనబడుతున్నయి.

“జనయ్ ఎసాంటోడుండే...?! ఎంతపనైపాయె. సూత్రాంటే సచ్చిపాయె. పోరగాళ్ల దిక్కులోనోళ్లాయె. సంసారం బజాట్ల పద్ధత్పేపాయెనా.” అని ఎవలకు తొచినట్టు వాళ్ల చెబుతున్నరు.

జనయ్ అసలు పేరు జనార్థన్! మాదిగవాడల, మా ఇండ్లల్ అందరు జనయ్ అని పిలుస్తరు. బండెడు సంసారాన్ని ఈది చిన్న జరానికి కుప్పకూలిండు జనయ్. సుట్టాలు బంధువులంతా తలా ఒక చెయ్యసి సావు చేసిప్రు. జనయ్ నాకు చిన్నాయిన. నిండా యాభైయేండ్లు కూడా లేవు. రెండురోజులు జరమొచ్చిందట. మూడోరోజు సావనే సచ్చిందు. నాకైతే పాణమంత కలికలైంది. పెద్దపెద్ద రోగాలొచ్చినోళ్లు లచ్చులు ఖర్చుపెట్టుకోని బాగుపడుతలేరా? ఉత్త జరానికే సత్తరా...అని నా మనసుల ఏవేవో ఆలోచనలు నుడి తిరుగుతున్నయి.

ముగ్గురు ఆడపిల్లలు. ఇద్దరు మగపోరగాళ్లు. ఐదుగురు సంతానానికి రోజుకోపూట బువ్వపెట్టనికి ఎంతో తిప్పల పద్ధడు మా చిన్నాయిన. ఎన్నో తీర్ల పనులు చేసిందు. అయినా కుండకు పొక్కపద్ధత్పేసాయె సంసారం. “నీయవ్వ ఏదేడు తరాల దరిద్రానికి ఇంతింతమంది పిల్లల కనుడెందుకని ఒక్కసారన్న ఆలోచించకపాయె. ఒక్కసాడన్నా కడువునిండ తిన్నది లేదాయె. కంటినిండ పన్నది లేదాయె.

పోరగాళ్లకు అంగి ఉంటే లాగుండడాయె. లాగుంటే అంగి ఉండడాయె. ఈ బాధకే కావచ్చ పోతకు మరిగిందు. ఒక్క దినం పనిచేసుడు రెండు దినాలు తాగుడు. ఇగేడ నడుస్తది సంసారం. జనయ్ ఒక్కడేంది మాదిగవాడమీద అందరిదీ ఇదే కత. ఎవలదైనా పొక్కిలైన బతుకే”అని మునుంబెట్టి చెప్పున్నదు మా పెద్దయ్య.

ఆ మాటలింటుంటే నాలోపల ఆలోచనలు గిరికీలు కొడుతున్నయి.

అయినా నేనన్నా ఇంత అసరైనోణ్ణి కాకపోతిని అనిపించింది.

ఎన్నడన్న ఊరికిపోతే, “బాగున్నరానే ఖాఖ అని అడుగుడు తప్ప, నేనేం జేసిన్నని?!?”నన్న నేను ప్రశ్నించుకున్న నా లోలోపల కొంత పశ్చాత్తాపం మెనులుతున్నది.

కనీసం జరమొచ్చిన ముచ్చుటను మా చిన్నమ్ము, చెల్లెండ్లో నాకు మతలబు పంపకపాయె. అయినా నా మీద వాళ్లకు ఆశ ఎన్నడో సచ్చింది. వీడు ఎదిగే దెన్నడో మమ్ముల సూశెదెన్నడో అని ఆశ కొట్టేసుకున్నదు.

ఈ ప్రవేటుకొలువుకు సరిపోను జీతముండడాయె. ఎవల్నున్న పట్టించుకోను లీవులుండయాయె. పెండ్లికొచ్చినా, సావుకొచ్చిన మెరుపుతీగ లెక్క ఇట్లకనపడి అట్ల మాయమవుడేనాయె నా పని. ఇగ ఆశ కొట్టేసుకోకుంటే ఏమున్నది! అందుకే జనయ్ ఖాఖ సచ్చిపోయిండని ఎరుకకాంగనె షాక్ కొట్టినట్టెంది. శానా కోషీష్ చేసి, ఆఫీసుల ఒక్కరోజుకు లీవు తీసుకొని సావుకొచ్చిన.

* * * * *

అప్పటిదాక బయటకూసాని ముచ్చుటపెడుతున్న మా పెద్దయ్యకు నేను యాదికొచ్చినట్టున్న.

“పెద్దోడేడి...?” అనుకుంట లోపటికొచ్చిందు.

“అయ్య దండం దొర” అన్నడు నన్ను సూశి.

ఎనుకల జీతాలుండి బతికినప్పుడు అట్ల అనెటోడేమో. ఇప్పుడు కూడా నన్ను మందలియైనికి గావురంగా అట్లనే అంటడు.

“నీయవ్వ దారెవ్వదే ఇట్ల కూసో” అని లేచి కూర్చి ఇచ్చి, నేను ఇంకో కూర్చిల కూసున్న.

నాతోటి మాట్లాడాలనిపించిందేమో మా పెద్దవ్వుకూడా ఇంట్లకచ్చి కూసున్నది.

మా పెద్దయ్య మెల్లగనోరిప్పిందు. “ఏంది బిడ్డ ఇట్లయ్యంది? వాడు నాకంటే ఎంత చిన్నోడు. ఏం కత? మటమటాన మాయమైపాయె. ఏం బతుకుల్రా ఇవ్వి.” తలకాయ కిందికేసుకొని లోలోపట ఉన్న బాధంతా బయట పెడుతున్నడు.

జౌను...జనయ్య కంటే ముసలోల్లు ఎందరో బతికే ఉన్నరు.

కానీ, జనయ్య మాత్రం బతుకలేకపోయిందు. జనయ్య కంటే ముందు ఈ నడ్డ మా సుట్టులల్ల ఒకలిడ్డరూ ఉరిపెట్టుకొని సచ్చిప్పు. తిండలేక మంచానపడుడు. మనసిరిగిన్నాడు జీవిడుసుడు.

సావెంత అగ్గువైంది. తలుసుకుంటనే మనసంతా నీళ్లు నీళ్లయితది.

మా పెద్దయ్య మళ్ల నోరిప్పిందు.

“...పట్టుంల కొలువుకు పోతానవా బిడ్డ?” అన్నడు మెల్లగ.

“ఆ పోతున్ననే. పోకుంట ఎట్లెల్లుతది...?” అని చెప్పిన.

“మొన్న చిన్నమామ కొడుకు పెండ్లి పెట్టుకున్నరు. నీకు చెప్పమని మీ అమ్మకు పోన్ చేసి చెప్పినం. కానీ, నీ నొకరుకాడ ఇట్ల ఊళ్లపొంటి పోనికి సెలవియైరని అన్నది. సరేతియ్ అనుకున్న బిడ్డ” పెద్దనాయిన మాటల్ల నామీద ఏదో నారాజైనతనం.

ఇట్లనే ఒక్కాక్కులకు నా మీద ఆశ లేకుంట పోతున్నది. పట్టుంకు పోకముందు నేను ఎన్ని అనుకున్న. ఏళ్లందరిని పట్టించుకోవాలె. నాకంటే చిన్నచిన్నాళ్ల సదువులకు ఆసరకావాలె. అందరు ఒక తొవ్వుల పడెటట్టు సూసుకోవాలె. అని ఎన్నెన్నో అనుకున్న. కానీ, ఇప్పుడు మాత్రం బతుకుడే కష్టమైపోయింది.

పెద్దనాయినకు ఏం చెప్పలేకపోయిన.

“ఏం చేస్తమే. జెర ఓ తొవ్వుకు పదేదాక ఈ తిప్పలు తప్పదే” నా మాట సంజాయీ చెప్పున్నట్టు, సముదాయిస్తున్నట్టున్నది.

మా పెద్దయ్య ఎంటనే అన్నడు. “అట్లకాదు బిడ్డ, నువ్వ ఆప్పుడప్పుడన్నా అందరిని ఓ సారి సూశిపోవాలేబిడ్డా. మా దాంటే జెర సదువుకున్నోనివి నువ్వ ఒక్కనివేనాయె. మా కష్టసుఖం నువ్వకాకపోతే ఇగ ఎవలు ఇసారిత్తరుబిడ్డ” ఆవేదనతో నిండిన మాటలు... పెద్దయ్య ఆగాగి మాట్లాడుతున్నడు.

నాక్కూడ పెద్దయ్య చెప్పేది కరెక్టే అనిపిచ్చింది. కొంచెం ఆగి ఆయనే అన్నడు.

“గూటై బతికె పిట్టె, గుట్టల పాలైనట్టెంది బతుకు. బతికున్ననాడు పట్టించుకోకుంట, సచ్చినంక వొస్తె ఏం ఫాయిదరా” పెద్దయ్య నోటిమాటలు నాకు సూటిగ తగులుతున్నయి.

నాకు ఇగ సమాధానం చెప్పడానికి నోరు పెకుల్లలేదు.

ఏం చెత్త. తప్పు నా వైపే ఉన్నంక.

అప్రల నిత్యభిం అలుకున్నది.

* * * * *

ఇంతల్నే మా అమ్మ ఇంట్లకొచ్చింది.

“ఏంది బావ సావుకాడ కనబడ్డటే కనబడి మాయమైనవ్?

పోతగిల్ల పోయినవా ఏందే” అని మొఖమీనే అన్నది.

మా అమ్మది, పెద్దనాయినది అదే ఊరు. అమ్మను చిన్నపిల్లపుటిసంది సూశిండు పెద్దనాయిన. అందుకే ఇగ జర పరాష్టంగా మాటల్లడుకుంటరు. మాటలతోటే ఒకల్నొకరు ఎత్తేసుకునుడు ఎనుకటిసందే ఉన్నది.

మా అమ్మ మాటతో పెద్దనాయిన కుడిదిల పడ్డ ఎలుకతీరైండు. దాంతోటి నేను వీళను పట్టించుకుంటలేనన్న జోలి కూడ సద్గుమనిగింది.

మా పెద్దనాయిన సార తాగుతున్నడని బయటపడుతదోనని మెల్లగ సర్ధుకున్నదు.

“ఎహే నేనేడ పోయట్టే. మా తమ్ముడు దుర్గుడు బాగలేడంటే సూశిరానికి పోయిన. వాని గుడిసేమో వాడకొసకుండే. నేనేమో బతకనీకి ఊరిగాని ఊరికిపోతి. అందుకే ఇగ జనిగాని సావుకొచ్చినందుకైనా వాళ్ళి మందలిచ్చొత్తనని మీ అక్కను తీసుకొని పోయిన. కావాల్న ఠటే మీ అక్కను అడుగరాదే. నేనేడ తాగనీకి పోయిన?! తాగనీకి కొత్తలు కావాద్దానే?? యాడికెళ్ళస్తయి?? నాకు తాపిచ్చేటోడు ఎవడున్నదు?? అని నాదిక్కు చూస్తున్నదు.

మా పెద్దయ్యకు తెలును నేను ఖచ్చితంగా ఇట్లాంటి మర్యాదల కాడ ఎనుకాడనని.

మా పెద్దయ్యకు గవాయి లెక్క పెద్దమ్మ కూడా “ఏ దుర్గయ్యను సూశిరానికిపోయినం బిడ్డ”.

“ఎట్లున్నడు పెద్దమ్మ దుర్గ పెద్దనాయిన” అని అడిగిన.

“ఎక్కడిదిబిడ్డ మెతుకు కూడా మింగతలేడు. ఇయ్యాలో రేపో అన్నట్టున్నదు” అన్నది.

“మీపెద్దవు ఎంత మొత్తుకున్నా ఇంటలేడట. గుడంబ తప్ప ఏదీ ముడుతనేలేడట”. అని చెప్పింది.

జోనా...అని దుర్గయ్య పెద్దనాయిన గురించి ఆలోచించిన.

ఎనుకట ఊరందరితోటి కళాకారుణిగా పేరుగాంచినోడు దుర్గయ్య పెద్దనాయిన. ఆయన ఏషాల గురించి దగ్గర కూసోని ముచ్చటపెట్టాలె. అవ్యాసి తెలుసుకోవాలె. వాటిగురించి రాయాలె. ఆ చరిత్రనంతా అక్కరాల్లో రికార్డు చెయ్యాలనుకున్న. కానీ, నా బతుకుపోరాటం నాదేనాయె. వాళ్ళ తండ్రాట వాళ్ళదేనాయె. ఇగ ఎక్కడ నిమ్మలమున్నది.

మా పెద్దయ్యకు ఏమనిపించిందో ఏమో... “పెద్దోడ...నీకో మాట చెప్తా ఇను బిడ్డ” అన్నదు.

“చెప్పు పెద్దనాయిన” అన్న.

“ఏంలేదు బిడ్డ. బతికుండంగ వాని బతుకును ఒక్కనాడు మనం ఇసారిచ్చినోళ్లం కాదు.

ఏం తిన్నడు. ఎట్లున్నడు సూడలేదు మనం. అందుకే బిడ్డ ఇగ దుర్గయ్య సత్తె మాత్రం సావు నువ్వే చెయ్యాలె బిడ్డ” అని జీరబోయిన గొంతుతో అన్నదు.

నాకు ఏం చెప్పాలో అర్థం కాలేదు.

పెద్దయ్య మాటకు కొమ్మాలు మామ మాటలు యాదికొచ్చినయి. నా సావుకు కూడా రావాలని బతిలాడిండు గద. ఇప్పుడు పెద్దయ్య మాటకూడ అట్లనేఉన్నది. అందుకే ఇగ ఒక్కసారిగా కోపమొచ్చింది.

“ఎవ్వులైన బతకడం గురించి, భవంతుల గురించి ఆలోచిస్తరు. నీయవ్వ మీరేందే అంతా సాపుల గురించే ఆలోచిస్తున్నరు??” అని మా పెద్దయ్యను కసురుకున్న.

“నిరాశతో బతుకొద్దు. కొట్టుడాలే. బతకాలే” అని గట్టిగనే అన్న.

అది మంచిముచ్చటేగని, ఏం చేస్తం బిడ్డ, ఎల్లకాలం ఒక్కతీరుంటదా బిడ్డ, మా అయ్య దొరలతోటి కొట్టుడిండట. మేము వాళ్ల కొడుకులతో కొట్టుడినం. అయినా ఏం పాయిదా. మల్ల వాళ్లకిందనేబతకులాయే” అన్నడు మా పెద్దయ్య. మా కుటుంబంల మా అందరికి మా పెద్దయ్య పెద్దోడు.

కానీ, నాకు కోపమెచ్చినప్పుడు మాత్రం ఆయన ఏదీ మాట్లాడేటోడు కాదు.

సదువుకున్నోడు, అన్న ఎరుకున్నోడు అని నా మాటకు ఇలువిచ్చేటోడు.

నాకు మాత్రం దుర్గయ్య పెద్దయ్యను సూశిరావాలె అనిపించింది. రేపు కూడా ఆఫీసుకు రానని కాల్ చేసిన.

కానీ, మా ఇంఛార్జ్ కుదరుదని చెప్పిందు. అర్థంటుగ చేసే పనులు పెండింగ్లో ఉన్నయి. ఎండీ ఊరుకోడని చెప్పునే మీ ఇష్టం అన్నడు. ఇగ నేనుండుడు వీలుకాదని అర్థమైంది.

ఆ రాత్రి నిద్రకూడా సరిగాపోలే. సాపువార్తలతో మనసంతా ఏదోలామారిపోయింది.

అనలు ఎటుపోతానం. ఏమైతందో నాకైతే అర్థంకాలె...

ల్యాగలు ఎదుగకముందే ఎడ్డు కుప్పకూలిపోతే, బతకుబండి ఎట్లా నడుస్తది అనిపించింది.

* * * * *

చీకటితోటే లేచి, ప్యాసింజర్ ట్రైన్ ఎక్కిన.

ఏందీ పరిస్థితి...?? దుర్గయ్య పెద్దనాయిన మళ్ల బాగైతడా. లేచి తిరుగుతడా. కనీసం నేను కలిసి ఆయన బతుకంతా తెలుసుకునే వరకైనా బతుకుతడా? ఇట్లా ఏవేవో ఆలోచనలు నా మనసు నిండా ముసురుకుంటున్నయి. మాదిగవాడ ఎట్లైపోయింది? ఎవ్వనికి ఎవడూ కాకుంట పోతున్న బాధ సలుపుతంది.

ఒకవేళ ఏదన్న జరుగరానిది జరుగుతే....ఇంకేమున్నది నా పూర్వీకుల గురించి నాకు తెలుసుకునే అవకాశం లేకుండా పోతది. అంతేనా...?! నా మూలాలను గురించి ఆయన చెప్పినట్టు ఇంకెవలు చెప్పరు? చెప్పలేరు. అందుకోసమైనా దుర్గయ్య పెద్దయ్య బాగుండాలె. తన బతుకునంతా కతలు కతలుగా చెప్పాలె. అవ్వన్నీ రికార్డు చేసి, రేపు నా పిల్లలకు మా చరిత్రంత చెప్పాలె. అని మనసునిండా అనుకున్న.

వారంపదిరోజుల తర్వాత మా అమ్మ ఫోన్ చేసింది.

ఫోన్ అనుమానంగనే ఎత్తిన. అమ్మ మాటలో ఏడుపులేదు. మామూలుగానే మాట్లాడింది కొద్దిసేపు. ఆ మాటలను బట్టి అనుకున్న. “హామ్మయ్య ఏడుపులేం వినిపిస్తలేవంటే దుర్గి పెద్దయ్యకు ఏం కాలేదని”నిమ్మలపడ్డ. ఆ మాటే అడిగిన. “దుర్గి పెద్దయ్యకు ఎట్లున్నదాట?!?” నా ప్రశ్న పూర్తయ్యిందో లేదో ఒకప్పారిగా అమ్మకు దుఃఖమాగలే.

నువ్వ పోయిన తెల్లారే, పెద్దయ్య సచ్చిపోయిందు బిడ్డ.

అంతదూరం నుంచి నువ్వ మల్లేడవస్తవని చెప్పలేదు బిడ్డ.....

అమ్మ ఏడుపులో నా దుఃఖం కలిసిపోయింది.

(13 జూలై 2014, నమస్తే తెలంగాణ ఆదివారం అనుబంధం ‘బతుకమ్మ’లో ప్రమరితం.)

రచయిత సెల్.నంబర్ 7702648825